

та статевої недоторканості особи, складається зі слідчого, працівника оперативного підрозділу, інспектора-криміналіста (техніка-криміналіста), кінолога зі службовим собакою (за необхідності), а також за необхідності включаються працівник підрозділу оперативно-технічних заходів, психолог й інші працівники поліції відповідної кваліфікації.

Тоді знову ж таки постає питання, чи повноважні працівники підрозділу ювенальної превенції перебувати у складі слідчо-оперативної групи за категорією «інших працівників поліції відповідної кваліфікації», чи їхня участь має бути чіткіше прописана?

Таким чином, сучасний стан питання запобігання та протидії кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх має свої як досягнення, так і проблеми у формі прогалин в окремих нормативно-правових актах, які потребують необхідного удосконалення.

Список використаних джерел

1. В Києве мужчину, который регулярно насилуовал 10-летнюю падчерицу, приговорили к 14 годам тюрьмы. URL: <https://112.ua/kyev/v-kyeve-muzhchynu-kotoryu-regulyarno-nasiloval-10-letnyuyu-padchericu-prigovorili-k-14-godam-tyurmy-445015.html>.

2. Вбивство 11-річної Дарини Лук'яненко: суд завершив дослідження письмових доказів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3056193-vbivstvo-11ricnoi-darini-lukanenko-sud-zaversiv-doslidzenna-pismovih-dokaziv.html>.

3. Львів'янина звинуватили в розбещенні і зґвалтуванні кількох неповнолітніх дівчат. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-54285025>

4. п. 2 р. 2 Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 19.12.2017 №1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

Бондаренко М. С.,

помічник судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, здобувач Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ (СТАТТЯ 96-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

У 2013 році Кримінальний кодекс України (далі – КК України) доповнено статтею 96-1 «Спеціальна конфіскація», до якої законодавець вже шість разів вносив зміни, тобто майже щороку. Втім, зміст цієї статті й після цього навряд можна вважати досконалим.

З появою цієї статті вона містила лише визначення спеціальної конфіскації як примусового безоплатного вилучення за рішенням суду

у власність держави грошей, цінностей та іншого майна за умови вчинення злочину у випадках, передбачених в Особливій частині цього Кодексу. Одночасно, тим же Законом, були внесені зміни до статей Особливої частини КК України, а саме до санкцій статей 364, 366, 368, 368-2, 369 та 369-2, що були доповнені спеціальною конфіскацією [8].

Надалі від такого підходу вирішили відмовитися, та частина 1 аналізованої статті наразі містить більш розширене визначення поняття спеціальної конфіскації та яка застосовується у разі вчинення умисного злочину, що карається позбавленням волі або штрафом у розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а також на підставі певного переліку статей (частин статей) Особливої частини КК України, в разі вчинення злочинів, передбачених ними [4].

Варто зауважити, що перше дослідження в Україні, присвячене питанням конфіскації, було проведеною О. І. Бідною, якою пропонується, у тому числі, визначати спеціальну конфіскацію як інший захід кримінально-правового характеру, який може бути застосований не лише до особи, яка вчинила умисний злочин, але й до причетної до його вчинення [1, с. 13].

Навряд можна погодитись із доцільністю таких запропонованих змін, надто розмитих й нечітких меж, до яких осіб може бути застосована спеціальна конфіскація, який статус можуть мати ці особи в кримінальному провадженні тощо.

Окрім цього, щодо виокремлення законодавцем у частині 1 ст. 96-1 КК України певного переліку статей (частин статей) Особливої частини КК, коли може бути застосована спеціальна конфіскація, то слід вказати таке.

Наведений перелік позбавлений будь-якої логіки та послідовності. Так, наприклад, з вказаних у частині 1 аналізованої статті 96-1 КК України тридцяти чотирьох складів злочинів Особливої частини КК України, міститься п'ять складів (частина перша статей 310, 311, 313, 318, 319) з розділу XIII Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення». Хоча цей розділ XIII містить двадцять п'ять складів, чому з них законодавець обрав п'ять, в разі вчинення яких може бути застосована спеціальна конфіскація пояснити важко, оскільки спеціальна конфіскація може бути застосована й у кримінальних провадженнях, як приклад, за ст. 321 КК України, якою караються незаконні дії з отруйними чи сильнодіючими речовинами або отруйними чи сильнодіючими лікарськими засобами.

Хотілося би зупинитись й на положеннях частини 2 аналізованої статті. Зокрема на проблемних питаннях застосування спеціальної конфіскації в разі постановлення ухвали про звільнення від кримінальної відповідальності.

Оскільки у судовій практиці постало питання чи застосовується спеціальна конфіскація лише до винних осіб чи незалежно від встановлення судом винуватості особи гроші, цінності та інше майно може бути примусово безоплатно вилучено у власність держави?

Відтак, Верховний Суд також в останніх рішеннях погоджувався з судовими рішеннями судів нижчих інстанцій або навпаки доходив висновку про необхідність їх скасування в разі неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність щодо примусового безоплатного вилучення майна, що мало наслідком безпідставне втручання в право власності на це майно.

Водночас положення статті 96-1 КК України не можуть застосовуватися в тих випадках, коли це становитиме порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Так, при застосуванні спеціальної конфіскації у кожному конкретному випадку суд має не тільки послатися на наявність для цього формальних підстав, передбачених у КК України, але й переконатися, що таке застосування не порушуватиме «справедливу рівновагу між вимогами загального інтересу і захисту фундаментальних прав осіб», покладаючи на особу «надмірний індивідуальний тягар».

Проблемним є й питання застосування спеціальної конфіскації на підставі обвинувального вироку, оскільки надважливим є не лише примусово безоплатно конфіскувати майно, як приклад автомобіль, що був використаний для вчинення злочину у конкретному кримінальному провадженні, а й встановити безумовну обізнаність власника про таке використання його майна для вчинення суспільно небезпечного діяння.

Список використаних джерел

1. Бідна О. І. Конфіскація за кримінальним правом України: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право»/ О. І. Бідна. Харків, 2019. 20 с.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

3. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. І. Борисов та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 584 с.

4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

5. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо призначення покарання. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/ogljad_kks_vs.pdf.

6. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 6 грудня 2018 року у справі № 140/868/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78468796>.

7. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 9 квітня 2019 року у справі № 138/2740/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81722375>.

8. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України від 18 квітня 2013 року № 222-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-18#Text>.

Вартилицька І. А.,

професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Микитчик О. В.,

професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОСИЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КЕРУВАННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ У СТАНІ АЛКОГОЛЬНОГО, НАРКОТИЧНОГО ТА ІНШОГО СП'ЯНИННЯ

Процес законотворчості у сфері кримінального права нерозривно пов'язаний з реалізацією принципів криміналізації та пеналізації суспільно небезпечних діянь.

Так, з 1 липня 2020 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII, яким встановлювалась кримінальна відповідальність за керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (Стаття 286¹ КК України).

На теперішній час стаття 286¹ виключена із КК України Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 17.06.2020 р. № 720-IX і за такі дії передбачена адміністративна відповідальність статтею 130 КУпАП (Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції).